Андижон вилояти Хонобод шахар
Халк таълим муассасалари фаолиятини методик
таъминлаш ва ташкил этиш булими

Математика фан укитувчиси
Абдуллаева Обидахоннинг

Тугри ва натогри касрлар мавзусида методик тавсия

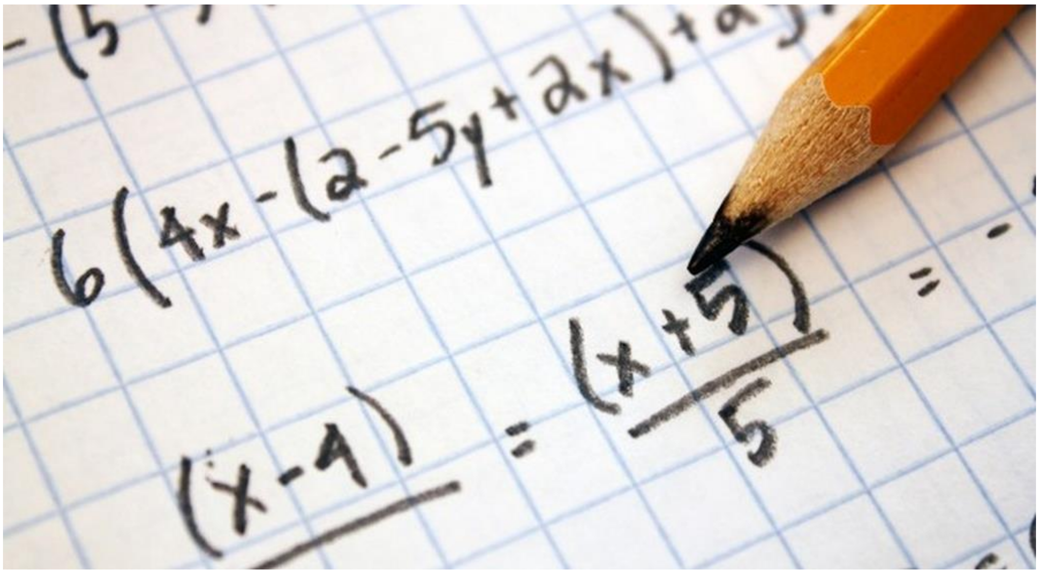

Сўз боши

Математика илимларнинг подишоси деб бекорга айтилмаган. Президентимизнинг ушбу фанга берган бахоси, биз ўқитувчиларни рухлантиради. 5-синф математикасида бошка мавзуларни хам ушбу тавсиядан фойдаланиб ишлаб чикиш мумкинчилигини тугдиради. Яраилган ушбу тавсия математика ўқитувчилари учун дарсларда фойдаланиш ва ўз устида ижодий ишлашларига ёрдам беради хамда пед технологиялардан,дарснинг технологиясини яратишларида методик тавсия сифатида қўллайди деган умиддаман..(методист О.Абдуллаева)

V sinf Matematika

Mavzu: To‘g‘ri va noto‘g‘ri kasrlar

Darsning maqsadi:

a) **ta’limiy maksadi:**

O‘quvchilarda to‘g‘ri va noto‘g‘ri kasrlar haqida bilimlarni shakllantirish, ularga to‘g‘ri va noto‘g‘ri kasrlarni ajrata olishga doir misollar yechishni o‘rgatish hamda matematik bilimlarni berishda davom etish.

b) tarbiyaviy maqsad:

O‘quvchilarni o‘z maksadiga erishish ruhida tarbiyalash, bir – burlariga o‘zaro hurmat, jamoa bo‘lib ishlash, o‘zaro yordam va berilgan vazifani bajarishda ma’suliyat sezish ko‘nikmalarini tarkib toptirish.

c) rivojlantiruvchi maksad:

O‘quvchilarni mustaqil ishlash, ijodiy izlanish orqali bilim olishda, xotirani mustahkamlashga, tez fikrlash, fikrini aniq ifodalashga o‘rgatish, nutq madaniyatini o‘stirish.

Darsning jixozi:

Darslik, tarqatma materiallar, test savollari yozilgan varaqalar, rag‘bat uchun gillar, hayvonlar, hashorotlar va daratlar maketi.

Texnik vositalar: kompyuter, multimedia, slaydlar.

Dasr tipi: aralash dasr.

Dasr turi: Noan’anaviy.

Dars o‘tish metodi: “Kichik guruhlarda ishlash”, “Aqliy hujum”.

Darsning rejasi:

1. O‘quvchilarning kirish so‘zi (2 daqiqa).
2. Guruhlarga bo‘lish (2 daqiqa).
3. Biz bilgan bilimlar (xotirani sinash 7 daqiqa).
4. Yangi mavzi bayoni (8 daqiqa).
5. Doskada misollar yechish (7 daqiqa).
6. “Aplikatsiya o‘yini (7 daqiqa).
7. Mavzuni mustahkamlash. Test. (6 daqiqa).
8. O‘quvchilarni baholash (4 daqiqa).
9. Uyga vazifa (2 daqiqa).

Darsning tashkil etilishi:

O‘quvchilar sinfda kirib tanlagan emblemalari orqali guruhlarga bo‘linib, stollarga o‘tirishadi.

1- **guruh “Ver”**.

2- guruh “Osmon”.

3- guruh “Suv”.

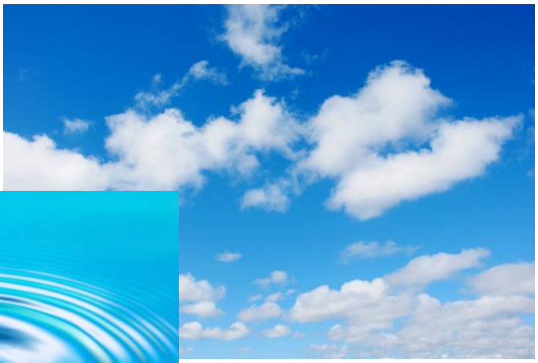

Darsning borishi:

Tashkiliy qism.

Salomlashish.

Davomatni aniqlash.

Tashkiliy qismdan so‘ng o‘quvchilar bilan birgalikda guruhlarda ishlash uchun amal qilinishi lozim bo‘lgan qoidalar ishlab chiqiladi.

1. **Intizom.**
2. **Faollik**
3. **Vaqtga riova qilish.**
4. **Asosli va mantiqli fikr bildirish.**
5. **Fikrni takrorlamaslik.**
6. **O‘zaro hurmat.**
7. **O‘ng qo‘lqoidasi.**
8. **To‘g‘ri javob uchun rag‘bat.**

Rag‘bat uchun 3 xil gul tasvirlaridan foydalaniladi:

Gul - “5” ball.

Hayvonlar – “4” ball.

Hashorotlar - “3” ball.

Har bir shartni birinchi bajargan guruhga daraxt tasviri beriladi. Har bir daraxt bir balldan hisoblanadi.

Guruh a’zolari har bir olgan rag‘bat kartochkasini stol ustidagi maxsus ajratilgan joyga qo‘yib boradilar. Dars so‘ngida esa, rag‘bat orqali guruh ballari guruh a’zolarining o‘zlariga hisoblantiriladi va to‘g‘ri hisoblan-ganligi tekshiriladi.

O‘qituvchi:

- Aziz o‘quvchilar, qo‘limdagi odamcha sizning stolingizda qirqilgan holda turibdi. Siz dars davomida har bir shartni bajarganingizdan so‘ng odamchaning gavdasini, boshini, qo‘llar va oyoqlarini ketma – ket joylashtirib borasiz. Dars oxirida qaysi guruh o‘z odamchalarini tiklaganini ko‘ramiz.

Hurmatli o‘quvchilar, endi sizlarga quyidagi lavhani havola qilaman. (Kompyuterda kasrlar haqida lavha qo‘yiladi).

Endi esa o‘tilgan mavzularni takrorlash hamda sizlarning bilimingizni sinab ko‘rish maqsadida quyidagi savollarni beraman.

1. Berilgan nuqtadan teng uzoqlikda yotgan nuqtalar to‘plami nima deb ataladi? **(Aylana)**.
2. Tekislikning aylana bilan chegaralangan qismi nima deyiladi? **(Doira).**
3. Doira bilan aylananing farqi nima? **(Aylana uzunlikga doira yuzaga ega).**
4. Butunning teng bo‘laklari nima deb ataladi? **(Ulushlar)**
5. Ikta son va bitta chiziq yordamida yoziladigan son qanday son deb ataladi? **(Kasr son)**
6. Kasr so‘zi qanday manoni bildiradi? **(Bo‘lak)**

   Guruh a’zolari javoblarni yozib, doskadagi savol yoniga yopishtiradilar. Javoblar o‘qituvchi tomonidan to‘ldiriladi.

   O‘qituvchi:

- Hirmatli o‘quvchilar, daftaringizga bugungi sana va mavzuni yozib qo‘ying. Aziz o‘quvchilar 2010 yilni Prezidentimiz qanday yil deb atadi?
  Bugungi mavzuning “To‘g‘ri va noto‘g‘ri kasrlar”.
  O‘qituvchi slaydlar orkali bugungi mavzu va darsning ta’limiy va tarbiyaviy maksadlari bilan tanishtiradi.
- O‘qituvchi yangi mavzuni doskada misollar va slaydlar orkali tushuntiradi. Yangi mavzu bayonida o‘quvchilar ham faol ishtirok etishlari kerak. Navbatdagi shart. “Aplikatsiya o‘yini”.

Guruh a’zolaridan 1 tadan o‘quvchi doskada misollar yechadi, qolgan guruh a’zolari esa olma daraxtiga tub sonlarni, to‘g‘ri va noto‘g‘ri kasrlarni ajratib qo‘yadilar. Guruh a’zolaridan bittadan o‘quvchi chiqib “Aplikatsiya o‘yini” bo‘yicha o‘z guruhini himoya qiladi.

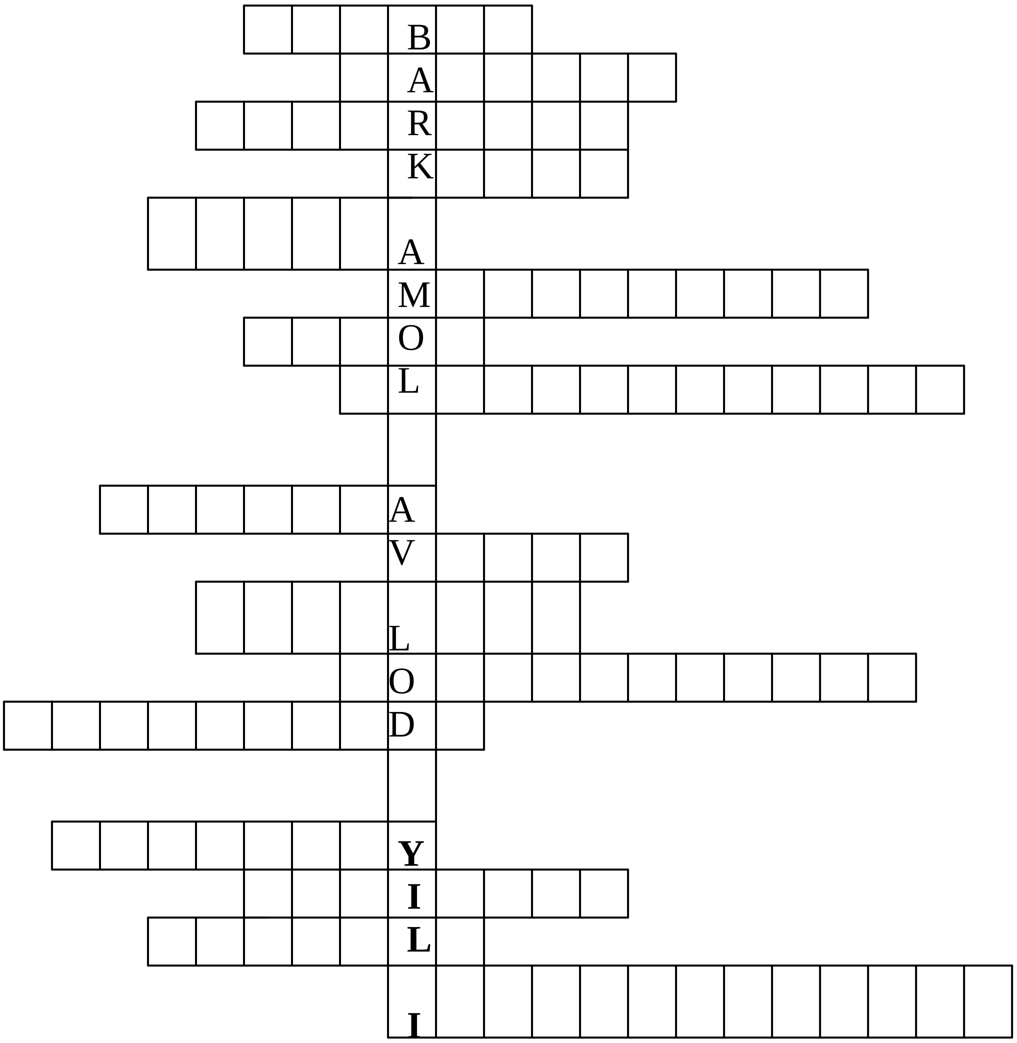

Savollar:

1. Ver sharning modeli. (globus)
2. Sanoqda ishlatiladigan sonlar … deyiladi. (natural)
3. Qadimiy va ko‘xna shahar. (Samarkand)
4. Ikkita nuqta orasidagi masofa. (kesma)
5. Bir xil ko‘paytuvchilar ko‘paytmasi nima deb ataladi? (daraja)
6. Sonlarni o‘rganuvchi fan … deb ataladi. (matematika)
7. Bahorda eng birinchi gullaydigan daraxt. (bodom)
8. So‘zmulkning sultoni. (Alisher Navoiy)
9. Bahorning birinchi guli? (binafsha)
10. Tug‘ilib o‘sgan yurt. (vatan)
11. Nomalum qatnashgan tenglik nima deb ataladi? (tenglama)
12. 8 mart qanday bayram? (xotin qizlar)
13. Faqat sonlardan tuzilib amal ishoralari, qavslar bilan birlashtirilgan yozuv … deyiladi. (sonliifoda)
14. Quyoshga eng uaqin bo‘lgan sayyora. (merkuriy)

15. To‘g‘ri to‘rtburchakning hamma tomonlari uzunliklarning yig‘indisi uning … deyiladi. (perimetri)
16. 5, 10, 15, 20, 25, … sonlar 5 soniga … natural sonlar. (karrali).
17. “Yuksak ma’naviyat yengilmas kuch” asarini kim yozgan? (Islom Karimov).

O‘qituvchi so‘zi:
Shuning bilan darsimizni yakunlaymiz. Qani aziz o‘quvchilar ko‘raylikchi kimning rag‘batlari ko‘p ekan. Hozir har bir guruhdan bittadan o‘quvchi chiqib, o‘zlaridan keyingi guruhning rag‘batlariga qarab, ularning ballarini hisoblaydilar. Hisoblash to‘g‘riligini ekspert a’zolari tekshirishadi.
O‘qituvchi g‘olib guruh sardoriga va yaxshi qatnashgan o‘quvchilarga o‘zining sovg‘asini topshiradi.

Uyga vazifa:
580 – 582 - missollarni yechish.

Соз башы

Азыркы техника онуккон доордо,мугалимдерге ыойулган талаб,щыуучуларды билимдуу,заман талабына жооп беретурган,тарбиялуу, талабы Математика илимдердин падышасы деп белгиленген. Президентибиздин бул предметке берген баасы озгочо. 5-класс математикасындагы башка темаларды бул колдонмону пайдаланып иштеп чыкса болот. Колдонмо математика мугалимдери учун пайдалуу деп ойлоймун.

V класс Математика.

Тема: Дурус жана буруш болчоктор

Сабактын максаты:

d) **Окутуу максаты:**

Окуучулардын буруш жана дурус болчоктор жоундогу тушунукторун беруу, аларга дурус жана буруш болчокторду ажратууга карата мисалдар чыгарууну уйротуу Жана математик билимдерин чынгдону уланттуу.

e) **Тарбиялык максаты:**

Окуучуларга бири-бирине урмат, гуруппа болуп иштоо,озара жардам жана берилген тапшырмаларды аткарруда жоопкерчиликти сезууго конуктуруу турундо тарбияло.

f) Онуктурруу максаты:

Окуучуларды оз алдынча пикирлоо, илмий изденуу аркылуу билим алууга, эстеп калуу конукмолорун бекемдоо, тез ойлоо, пикрлерин эркин айтууга уйротуу, соз остуруу маданиятын - остуруу.

Сабактын жабдылышы:

Китеп, таркатма материалдар,тест суроолору жазылган барактар, окучунун аткарган иштерин балоо учун гулдор, карточкалар.

Техникалык куралдар: компъютер, мултимедия, сайд.

Сабактын туру: Ностандарт сабак.

Сабак отуу методу: “Кичуу гурупаларда иштоо”,

Сабактын планы:

1.Мугалимдин криш созу (2 мин).
2.Гурупаларга болуу (2 мин).
3.Оозэки иштоо (эстеп калуусун чынгдоо 7 мин).
4.Жаны теманын баяны (8 мин).
5.Доскада мисалдар иштоо (7 мин).
6.“Банан жана алма оюну» (7 мин).
7.Теманы бышыктоо. Тест. (6 мин).
8.Окуучуларды баало (4 мин).
10. Уйго тапшырма (2 мин).

Сабакты уюштуруу:
Окуучулар класска кирип тандаган эмбилемалар менен групаларга болунуп,столго отурушат.
1-группа "Гул ".
2-гоуппа "Жылдыз".
3-группа "Суу".
Сабактын журушу:
Уюштуруу болугу.
Саламдашуу.
Катышууну аныктоо.
Уюштуруудан сон окуучулар менен бирдикте группаларда иштоо учун эрежелер иштеп чыгууі.
9. Тартип.
10. Чакандык менен иштоо.
11. Убакытты уномдоо.
12. Негизги жана оз алдынча пикр билдируу.
13. Ойло пикрлерин онуктуруу.
14. Бири-бирине урмат.
15. **Туура жооп учун мактоо карточкасы.**
Карточкасы учун 3 турдогу:
Гул - "5" баллl.
Айбандар – "4" баллl.
Ташбакалар - "3" баллl.
Ар бир шартты биринчи аткарган группага дарахт сызылган корунуш берилет. Ар бир дарахт бир балдан эсептелет.
Группа мучолору ар бир алган мактоо карточкаларын стол устуно анык жерине коюуп барышат.Сабактын акырында ар бир группа алган балдарды группа мучолорунун оздоруно санатып топтогон туура жооптор текшерилет.
Мугалим:
- Урматуу окуучулар, колумдагы адам тузулушу сиздин столунузда кыркылган турдо турат. Сиз сабак бутукончо ар бир шартты аткаргандан сон адамдын тузулушу, башыны, колдоруну жана буттарыны бирин-кетин жайлаштырып беру керек. Сабак акырында кайсы группа оз адамын толук тузулушун аткарганын коробуз. Урматуу окуучулар эми сиздерге томондогулорду корсотомун. (Компъютерде болчоктор жонундо корунуштор коюлат).
Эми отулгон теманы кайтолоо жана сиздердин билиминерди сынап коруш учун томондогу суроолоду беремин.
1.Берилген точкадан бирдей алыстыкта турган точкалар тобу эмне деп аталат? **(Айлана)**.
2.Башталышы бар акыры жок эмне? **(Шоола).**
3.Бутундундун жарымы эмне? **(Болчок)**
4.Эки сан жана бир сызык жардамында жазылган сан кандай сан деп аталат?
(Болчок сан)
5.Болчок созу эмнени билдирет? **(Болук)**
Группа мучолору жоопторду жазып, доскадагы суроо алдына жабыштырышат. Жоопторду мугалим озу толуктап барат.
Мугалим:
- Урматту окуучулар , декпткринерге бугуку кундун числосун жана теманы жазгыла. 2011 жылды Президнетибиз кандай жыл деп атаган?
Бугуку теманы "Дурус жана буруш болчоктор"деп жазат.
Окуучулар слайд аркылуу бугунку теманы сабактын илмий ,тарбиялык максаддары менен танышат.
- Мугалим жаны теманы доскада мисалдар менен жана слайд аркылуу тушунтурот.
Жаны теманын баянында окуучулар актив катышуусу керек.
Эми томондогу шарт:. "Банан-олма оюну".
Групадан бирден окуучуну доскада мисал иштоо учун чыгарып, калгандары менен алма дарахтына так сандарды, дурус жана буруш болчокторду ажратып коюлат. Гуруппа мучолору бирден чыгып оюн боюнча озунун группасы учун балл топтойт.

Мугалимдин созу (томондогу суроолор берилет)

Суроолор**:**

1.Жер шаарынын модели. (глобус)
2.Сано системасында санала турган сандар … деп аталат. (натурал)
3.Кадимки ,тарыхый шаар. (Самарканд)
4.Эки чекит арасындагы аралык. (кесинди)
5.Сандарды уйронуучу предмет … деп аталат. (математика)
6.Жазда алгачкы гулдой турган дарахт. (бадам)
7. Дуйно бойунча данктуу жазуучу . (Ч.Айтматов)
8.Туулган журт. (мекен)
9.Нолду санга кобойтсок (нол)
10. 8 март кандай майрам? (аялдар)
11.“Юксак маънавият енгилмас куч” китебин ким жазган? (Ислам Каримов).

Мугалим созу:Сабак жыйындыкталат. Коройлукчу кимдин мактоо карточкалары коп. Ар бир группадан бирден окуучу чыгып , кароточкаларды санайт, балдарды эсептейт.Тууралыгын эксперт мучолору текшерет.

Мугалим женуучу группаны жана сабакта актив катшыкан окуучуларга озунун белектерин тапшырат.

Уйго тапшырма:

261 – 262 - мисалдарды чыгаруу.

Тузуучу: Ханабад шаар ХТМФМТ ва ТЭ болуму
О.Т.Абдуллаева, Артиқова И.
Тамга теруучу: О.Т.Абдуллаева.

Бул методик колдонмо ХТМФМТ ва ТЭ болуму
Метод кенешмесинин 2016жыл _.1-сон метод кенеште иштелип чыкты